

"Vâcip ve mümteni olmayan, belki mümkün ve muhtemel olan şeylerin vücut ve ademleri, bir sebep bulunmazsa müsavidir, farkları yoktur." cümlesini izah eder misiniz?

"İlm-i kelâmın tâbirince, 'İmkân, müsâviyü't-tarafeyndir.' Yani, vâcip ve mümteni olmayan, belki mümkün ve muhtemel olan şeylerin vücut ve ademleri, bir sebep bulunmazsa müsavidir, farkları yoktur. Bu imkân ve müsavatta az-çok, büyük-küçük birdirler."(1)

Bu paragrafta **imkan deliline** işaret ediliyor. **İmkan**, var ve yok olması mümkün olan şeylere denir. Yani, var olması ile yok olması eşit olan şeyler demektir. Bu eşitlikten var olanlara, vaki; yok olanlara da mümkün denir. İşte bu eşitliği bozmak ancak ve ancak mümkünat cinsinden olmayan vacip bir vücut ile mümkündür. Zira mümkünün, mümkünü illet, yani sebep olması imkansızdır.

Yoksa devir ve teselsül dediğimiz, mantıksız şeyleri kabul etmemiz gerekir ki, bu da imkansız bir şeydir. Yani yok olan bir şeyin başka bir şeye varlık vermesi ya da sebeplerin ezeli bir zincirleme ile birbirini var etmesi aklın kabul edeceği şeyler değildir.

Benim olmamla olmamam eşit idi. Şu an ben varsam, var olmamı yoklukta kalmama tercih eden biri var demektir. O ise, ancak varlığı ezelden beri var olan Allah'tır. Şayet Allah -haşa- ezelden beri var olmasa idi, o da benim gibi varlığa çıkmak için bir müreccihe ihtiyaç duyacaktı ki, o zaman kendi varlığa çıkmamışken bana varlık bahşetmesi düşünülemezdi.

Allah ezelde vardı ve şu an varlığı yokluğuna üstün gelmiş her eşyayı varlığa çıkaran da O'dur. Akıl ve mantık bundan başkasını kabul etmiyor.

(1) bk. [Şualar, On Beşinci Şua, Kudrete Dair Arabî Fıkra.](#)